

Република Србија
Министарство
пољопривреде, шумарства
и водопривреде

DOO
ПОЉОСЕРВИС

Bilten

**POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA
KNJAŽEVAC D.O.O.
BILTEN BROJ 1 – Mart 2021 – BESPLATAN PRIMERAK**

S a d r Ź a j

Naslovi /autori	Strana
1. Kvalitetan rasad- uspešna proizvodnja povrća 2. Bitni agroekološki uslovi za gajenje voća 3. Organsko aromatično i lekovito bilje Valentina Aleksić ,dipl.inž. melioracija zemljišta i voda	1-6
4. Rezidba višnje i šljive Sanja Čokojević, dipl.inž. voćarstva i vinogradarstva	6-7
5. Proizvodnja jarih graškova 6. Izbor hibrida kukuruza za gazdinstvo 7. Značaj osnovnog đubrenja kukuruza Srđan Cvetković, dipl.inž. ratarstva	8- 10
8. Ishrana ovaca-osnovni faktor ekonomičnosti 9. Senažiranje Lucerke 10.Tov junadi Nedeljko Pipović, dipl.inž. Stočarstva	11-14
11. Poleganje rasada i kako ga sprečiti 12. <i>Alternaria solani</i> - prouzrokovača crne pegavosti 13.Višnjin svrdlaš – <i>Rhynchites auratus</i> Živorad Jovanović , dipl.inž. zaštite bilja	15-17
14. Sezonski radnici u poljoprivredi Dragan Kolčić, dipl.inž. agroekonomije	18-19
15. Agroponuda / STIPS	20-21
16. Prilozi	

Tiraž: 100 primeraka

Republika Srbija
Ministarstvo
poljoprivrede, šumarstva
i vodoprivrede

POLJOPRIVREDNE SAVETODAVNE I STRUČNE SLUŽBE SRBIJE

Sektor za ruralni razvoj

Poljoprivredna Savetodavna i Stručna Služba Poljoservis Knjaževac

Knjaza Miloša 75,19350 Knjaževac

Tel. 019/ 730-888

E-mail: poljoservis@yahoo.com

DIPL. INŽ. Valentina Aleksić

Kvalitetan rasad- uspešna proizvodnja povrća

Proizvodnja rasada je vrlo bitna u celoj tehnologiji proizvodnje povrća i greške koje nastanu na početku ne mogu zapravo daljim tehnološkim postupcima da budu ispravljene, što može dovesti do gubitka celokupne proizvodnje.

Dobra proizvodnja rasada podrazumeva biljku koja je mlada, zdrava sa dobro razvijenim korenovim sistemom sa jako razvijenim kotiledonim listovima bez simptoma nedostatka mikro i makro elemenata .

Da bi biljka postigla ovako kompaktan habitus proizvođači moraju da vode računa da biljka mora da ima optimalne uslove svetlosti , temperature, vlažnosti vazduha (ne veća od 75%) , čistog vazduha i hraniva. Od toga u proizvodnji rasada svi ovi parametri mogu biti kontrolisani . Svetlost kontrolišemo izborom kvalitetne folije , kontrolišemo indirektnim putem izborom roka setve. Rana setva – manje svetlosti (rasad zahteva oko 15 sati osvetljenja); temperaturu kontrolišemo digitalnim merenjem ; čist vazduh- čistim provetravanjem . Ishranu regulišemo u ranim fazama dodavanjem biostimulatora (aminokiselinama sa preko 15% slobodnih aminokiselina) sa mikroelementima , naglašenim sadržajem fosfora , biljka drastično drugačije izgleda i opredeljuje svoj porast u generativnom pravcu .

Greške u proizvodnji rasada su najčešće povezane za ne adekvatne rokove setve, ide se sa suviše ranom setvom , kašnjenja sa rasađivanjem na stalnom mestu, ne adekvatna gustina rasada , odabir kontejnera sa većim brojem otvora, biljke postaju izdužene jer nemaju adekvatne uslove za razvoj korena , tako i nadzemnog dela biljaka . Greške su povezane i sa izostavljanjem ishrane , jer proizvođači vrlo često koriste samo vodu , voda koja sa sobom nosi visok sadržaj bikarbonata , sulfata , hlorida i nekih neadekvatnih soli koje nisu hrana zapravo biljkama, povećana pH-vrednost vode gde najčešće dolazi do ne mogućnosti usvajanja hranljivih elemenata tzv. Katjonske blokade .

U slučaju izbalansirane ishrane biljaka rasada dolazi do normalnog razvoja i razvića , do normalnog prolaza kroz etape organogeneze gde biljke normalno formiraju svoj rod.

Odmah nakon nicanja rasada povrća mora se ispoštovati temperaturni režim kako supstrata u kojem se biljka ukorenjava tako i klime u objektu u kojem se odvija proizvodnja rasada povrća. Ono što je bitno kod temperaturnog režima , jeste da se ispoštuju fiziološki minimum za gajenu kulturu , odnosno minimalne dnevne i noćne temperature koje će biljci omogućiti nesmetano ukorenjevanje, rast i razviće.

Fiziološki minimum temperatura je različit za različite povrtarske kulture. U početnim fazama temperatura supstrata treba da bude 9-11 °C noćna a dnevna 14-16 °C. Ovakav tretman temperatura kod gajenih kultura, rasada drži se do formiranja drugog stalnog lista , nakon čega se menja temperaturni režim , pri čemu se temperatura povećava i to noćna na 14-16 °C a dnevna na 20- 22 °C, do perioda kaljenja (7-14 dana pre rasađivanja), kada je niža.

Ono što je jako bitno jeste da biljke u tom periodu moraju da imaju zadate temperature kako bi se ravnomerno razvijale.

Sa druge strane bitna je i ishrana rasada, prihrana rasada tokom proizvodnje, zbog održavanja dobre kondicije biljaka, naime mlade biljke treba hraniti, a ne lečiti.

Hranljivi elementi u supstratu nestaće nakon otprilike 3 nedelje, nakon setve i tada će sadnicama trebati prihrana. Ne preterujte sa prihranom. To su male biljke i njima ne treba puno hrane, a količinu prihrane povećavati kako biljke budu rasle. Redovnu prihranu obavljati na 7-10 dana primenom vodotopivog N:P:K đuriva formulacije 10:40:10 +ME u količini od 20 -50 grama na 10 litara vode zalivanjem rasada.

U fazi 4-6 listova, u periodu kaljenja, rasad se prihranjuje sa 0,5% rastovorm kalijum-sulfata, čime se postižu veća čvrstina stabla, bolji razvoj korena i povećava opšta otpornost biljaka, posebno otpornost prema niskim temperaturama.

Što se tiče zalivanja, zavisi od veličine prostora i broja biljaka koje su u njemu smeštene. Ukoliko je vazduh suv u prostoriji on će diktirati koliko često morate da zalivate biljke. Biljke vole stalnu, blagu vlagu oko svog korena i suve uslove na površini. Najbolje ćete proceniti da li su kontejneri ili saksijice suve ako ih sa lakoćom podignete, odnosno svakodnevna provera težine saksija je najbolji način da otkrijete da li vašim sadnicama treba zalivanje ili ne. Zalivanje obavljati u jutarnjim časovima, jer biljke moraju ući u noć suve.

Za normalan razvoj biljke potrebno je dovoljno vode. Voda za zalivanje treba da je hemijski i biološki čista (I ili II klasa) temperature 18-22 °C. Važno je redovno zalivanje, ne često, bolje ređe, ali sa većom količinom vode, da se prokvasi ceo sloj, u kojem se koren razvija. Količina vode za zalivanje zavisi od temperature vazduha i zemljišta, od godišnjeg doba, sunčevog osvetljenja, debljine hranljivog supstrata, veličine i gustine biljaka. Obično se zaliva sa 5-10 litara vode na kvadratnom metru. Pri nedostatku vode listovi biljke postaju tamnozeleni, a pri suvišku svetlozelene boje.

Neposredno pred iznošenje rasada treba smanjiti zalivanje i biljke privikavati na nove uslove u zaštićenoj bašti ili nepovoljne uslove otvorenog polja. U hladnijem periodu, od januara do marta, zaliva se svakih 5-7 dana, a kada otopli svaki drugi, treći pa i svaki dan.

Zaštita rasada od štetočina i bolesti je obavezna mera.

Bitni agroekološki uslovi za gajenje voća

Voćarska proizvodnja u velikoj meri zavisi od uslova sredine. Loši ekološki uslovi ni pri gajenju najboljih sorti, i to uz primenu svih agrotehničkih i pomotehničkih mera, neće dati dobre rezultate. Evo na šta bi trebalo da obratite pažnju kada je reč o izboru lokacije i parcele za podizanje voćnjaka.

Na samom početku sakupite informacije o tzv. agroekološkim uslovima. To se pre svega odnosi na klimatske uslove, zemljište i orografiju terena na kojem se vaše imanje nalazi.

Klimatski uslovi vam mogu biti ograničavajući faktor za gajenje pojedinih kultura pa ih morate dobro proučiti. Ukoliko imate mogućnosti nabavite meteorološke podatke za područje gde vam se nalazi imanje. Veća naselja često imaju meteorološke stanice koje vam mogu dati ove podatke. Takođe, danas mnogi voćnjaci imaju i mini meteorološke stanice pa ukoliko u blizini imate neki takav, pokušajte da kontaktirate vlasnika i vidite da li je raspoložen da vam ustupi podatke. Od meteoroloških podataka najbitniji su : svetlost, temperatura, prosečne količine padavina, učestalost pojave mrazeva, učestalost pojave grada, vetar.

Ako nismo u mogućnosti da biramo parcele za podizanje zasada, onda moramo uslovima položaja parcele prilagoditi izbor vrste i sorte. Imajući u vidu da su voćke dugogodišnje biljke, bitno je da se pre zasnivanja zasada obavi pravilan izbor sorte za odgovarajuće agroekološke uslove. Reljef zemljišta određuje makro i mikro klimu područja. Pored klime, zemljišta i uslova sredine bitan je i položaj gde će biti podignut zasad. Takođe je važno i poznavanje reakcije pojedinih sorti na određene agroekološke uslove.

Pod orografijom podrazumeva se nadmorska visina, nagib terena kao i blizina većih vodenih površina. Od njih zavisi da li će voćke dobijati dovoljno svetlosti i toplote, kada će kretati i završavati sa vegetacijom. Položaj parcele može biti otvoren (jaki vetrovi sa svih strana), zatvoren (nema vazdušne drenaže) i zaštićen (najpovoljniji za podizanje voćnjaka). Severne ekspozicije se odlikuju manjim temperaturnim oscilacijama i većom relativnom vlažnošću vazduha. Južne ekspozicije su pogodnije za proizvodnju ranih sorti breskve, trešnje i kruške, a severne ekspozicije za gajenje zimskih sorti jabuka, kruške i kajsije. Uopšteno se može reći da južne ekspozicije više odgovaraju koštičavim voćkama, a severne jabučastim.

Nadmorska visina u našim agroekološkim uslovima nije ograničavajući faktor za gajenje voća i ona je u uskoj vezi sa geografskom širinom. Idući severnije, voćke uspevaju na sve manjim nadmorskim visinama. Većina voćnih vrsta u našim uslovima se može gajiti na zemljištu od 150 do 800 metara nadmorske visine. Na većim visinama se mogu gajiti kruška, orah, jabuka (do 900 m) i trešnja (1300 m). Za gajenje maline najbolji su uslovi između 400 i 800 metara nadmorske visine, a uspešno se može gajiti i od 200 do 1100 metara.

Tereni sa nagibom većim od 30° nisu pogodni za gajenje voća. Na parcelama sa velikim nagibom često dolazi do erozije, a investiciona ulaganja za uređenje zemljišta su velika. Za gajenje voća najpogodnije su parcele sa blagim nagibom 4 do 6° jer imaju najpovoljniji vodni i vazdušni režim. U ravničarskim terenima problem može predstavljati visok nivo podzemnih voda, pogotovo je to problematično kod gajenja maline i koštičavih voćnih vrsta.

Razlog nerodnosti nekih voćnih vrsta na primer koštičavih, u slučaju gajenja u dolinama je izmrzavanje od zimskih i prolećnih mrazeva koji nastaju sleganjem i zadržavanjem hladnog vazduha.

Kada je zemljište u pitanju, najbolje bi bilo da uradite analizu. Poznavanje karakteristika zemljišta i količine dostupnih hraniva uštedeće vam dosta novca jer će omogućiti da ciljano vršite đubrenje i pripremu zemljišta za sadnju voćaka.

Osim pomenutih faktora, ograničavajući faktor može biti i postojanje mogućnosti za navodnjavanje. U današnje vreme jako je rizično planirati ozbiljnija ulaganja u proizvodnju voća ako nemate mogućnosti za navodnjavanje. Kada je kvalitet vode u pitanju, u najvećem broju slučajeva voda u našim krajevima je pogodna za navodnjavanje poljoprivrednih kultura. Ipak uradite analizu vode kako bi ste bili sigurni u njen kvalitet naročito ukoliko voda dolazi u direktan kontakt sa plodovima.

Organsko aromatično i lekovito bilje

Ruralna područja imaju dobre preduslove za organsku proizvodnju lekovitog i aromatičnog, začinskog bilja, zbog povoljnih agroekoloških uslova.

Aromatično i lekovito bilje lako se gaji, prelepo izgleda i u mnogim slučajevima, nema problema sa bolestima i štetočinama. To što ga gajite sami, znači da ćete pri ruci imati sveže biljke kad god vam zatrebaju, a primena organskih metoda znači da možete da budete sigurni da biljke nisu tretirane pesticidima.

Organska proizvodnja aromatičnog i lekovitog bilja odvija se po Zakonu o organskoj proizvodnji, kontrolisani vid proizvodnje od setve do žetve, koju obavlja ovlašćena kontrolna organizacija koju proizvođači mogu odabrati. Proizvodnja može biti plantažna ili u saksijama. Kada se proizvodnja odvija u saksijama, koriste se namenski supstrati koji su na listi registracije za organsko gajenje biljaka.

U organskoj plantažnoj proizvodnji je za svaku parcelu na kojoj se proizvodi lekovito bilje potrebno voditi posebnu dokumentaciju (karton podataka) koja sadrži podatke o plodnosti zemljišta, agrotehničkim merama u prethodnim godinama, s posebnim naglaskom na količine i vrstu primenjenih hemijskih sredstva kod predkultura, eventualno sprovedenim meliorativnim merama.

Prilikom izbora parcele treba voditi računa o specifičnim zahtevima kulture. Osim klimatskih uslova, treba uvažavati zahteve biljaka za zemljištem (mehanički sastav, pH reakcija, sadržaj humusa i biljnim hranivima, poroznost zemljišta i dr.). Lakši mehanički sastav je poželjan kod kultura koje se gaje radi korena (beli slez, angelika, odoljen, lincura), pošto se koren u toku vegetacije bolje razvija, a posle vađenja lakše pere od ostatka zemljišta. Na taj način mogu značajno da se smanje troškovi proizvodnje i poveća kvalitet.

Reakcija zemljišta je važna iz više razloga. Visoke pH vrednosti otežavaju ishranu gvožđem i nekim mikroelementima što dovodi do pojave hloroze na listu osetljivih vrsta lekovitog bilja. S druge strane, u veoma kiselim zemljištima značajno se povećava pristupačnost većine mikroelemenata i teških metala, pa može doći do njihove povećane akumulacije i pojave potencijalno štetnog sadržaja u biljnom materijalu. Zbog toga su za gajenje lekovitog bilja najbolja zemljišta slabo kisele do neutralne reakcije (pH= 5,5 – 7,0).

Pored toga, zemljište ne sme da bude kontaminirano potencijalno štetnim materijama, a neophodno je da bude na bezbednoj distanci od mogućih izvora aerozagađenja. Neka zemljišta mogu i prirodno da sadrže povećane količine pristupačnih mikroelemenata i teških metala, što može da utiče na njihovu pojačanu akumulaciju u biljkama i tako znatno umanji kvalitet proizvedenih biljnih sirovina. Zbog svih tih razloga treba uraditi analizu zemljišta na parcelama gde se namerava gajenje lekovitog bilja.

Tokom prelaznog perioda za organsku proizvodnju posebno mora da se utvrdi postojeće stanje teških metala, policikličnih aromatičnih ugljovodonika i eventualnih ostataka pesticida.

Procedura uključivanja u organski način proizvodnje podrazumeva sledeće korake :

1. Informisanje o ovlašćenim kontrolnim organizacijama u tekućoj godini
2. Uspostavljanje kontakta sa ovlašćenom organizacijom
3. Podnošenje prijave za uključivanje u organsku proizvodnju
4. Zaključivanje ugovora sa odabranom kontrolnom organizacijom

U ugovoru se definišu pravila i obaveze ugovornih strana što uključuje jasno definisane uslove pod kojim ostvarujete pravo na dobijanje sertifikata i mere zaštite u slučaju neizvršenja ugovornih obaveza. Osim osnovnih podataka u prijavi, nabitnije je da precizno i jasno objasnite plan proizvodnje i da prijavite kulture koje ćete gajiti.

Sertifikacija može biti pojedinačna ili za grupu proizvođača.

 DIPL. INŽ. Sanja Čokojević

Rezidba višnje i šljive

Najzastupljenije voćne vrste na našoj teritoriji su Oblačinska višnja i šljiva sorte Stenlej. U periodu mirovanja obavljamo rezidbu za rod i formiranje uzgojnog oblika. Preporuka je da se ove voćne vrste orežu od kraja februara - do kraja marta. Mlada stabla se orežu tako da se prvenstveno formira uzgojni oblik, vodeći računa i o rodnosti, dok se voćke u punom rodu orežu na način da se održava određena forma stabla i da se obnavljaju rodne grane. Osnovni cilj rezidbe je da se na svakoj voćki uspostavi ravnoteža između rodnosti i vegetativnog porasta, ali i da se svetlost dovede do svih delova krune stabla.

Rezidba šljive-Stenlej

Stenlej je sorta koja pretežno rađa na kratkom rodnom drvetu. Najkvalitetniji plodovi se obrazuju na majskim buketićima koji se nalaze na dvogodišnjim i trogodišnjim granama. Rezidbom trebamo ostaviti odgovarajući broj jednogodišnjih letorasta na kojima će se u toku godine obrazovati kratke rodne grančice.

Orezivanje obično počinje odozgo pa naniže, tako što se prekraćuje najviša skeletna grana i pri prekraćivanju se ostavlja jedna spoljna grančica na vrhu. Pupoljak iznad koga pravimo rez trebalo bi da bude sa spoljne strane. Iz prošlogodšnjih rezova obično izraste po nekoliko lastara. Ostavlja se samo jedan, a ostali se uklanjaju. Ukoliko su neke grane jače razvijene i postoji tendencija da nadjačaju sekundarne ili primarne grane, treba ih više skratiti. Ako u krošnji postoji neka praznina, onda tu treba ostaviti vodopiju koja se mora poviti da ne bi bila previše bujna.

Česta je pojava u ekstenzivnim zasadima da se na neorezanim stablima Stenleja može videti veoma staro rodno drvo. Takva nerezana stabla se brzo iscrpljuju, a pojedine rodne grančice se suše. Da bi se aktivirali vegetativni pupoljci i dobio bolji porast jednogodišnjih letorasta, neophodna je oštra rezidba. Ukoliko se rezidba ne vrši svake godine, može se desiti da voćke jedne godine prerode a druge da slabije rode, tj. da alternativno rađaju.

Rezdba oblačinske višnje

Oblačinska višnja rađa na jednogodišnjem rodnom drvetu i na kratkom rodnom drvetu . Kod ove sorte obrazuje se veliki broj rodni grančica na svim delovima primarnih i sekundarnih grana. Ukoliko se ne orezuju, kruna kod ove sorte postaje suviše gusta i slabo osvetljena, a plodovi postaju sitni.

Rezidbom treba smanjiti preteranu rodnost i ostavljati što veći broj umereno bujnih letorasta koji daju najkрупnije plodove, ali potencirati i kratko rodno drvo .

Bez obzira na način obavljanja berbe, rezidbom odstranjujemo grane koje su suve, slomljene ili bolesne. Ovakve grane je neophodno odmah izneti iz zasada u cilju smanjenja potencijala širenja bolesti i patogena.

Grane i grančice koje su na donjem spratu, ili u donjem delu krune odstranjujemo ili skraćujemo na mlad prirast. Obratiti pažnju da visina od površine zemlje do prvih rodni grana ne bude manja od 50cm, kako bi se nesmetano obavljala osnovna obrada zemljišta u zasadu.

Takođe, prilikom rezidbe, treba obavezno ukloniti izdanke. Odstranjujemo ih makazama što bliže površini zemljišta. Jake lastare iz unutrašnjosti krune voćnog stabla odstranjujemo do osnove, kao i rodne paralelne- nasadne grane i grančice. Vršimo izolaciju vrha krune voćnog stabla umanjujući dominatnost na bočna razgrnjavanja. Kako je najzastupljeniji uzgojni oblik piramidalna kruna u našim zasadima ,rezidbom gledamo da održavamo spratnu dominaciju, tako da donji spratovi budu uvek jače razvijeni nego srednji ili vršni.

 DIPL. INŽ. Srđan Cvetković

Proizvodnja jarih graškova

Jari graškovi se koriste za dobijanje zrna koje, u zavisnosti od sorte i uslova gajenje, može da sadrži od 24 pa do 30 procenata proteina, ali i za proizvodnju zelene krme koja sadrži oko 20 proceta dobro svarljivih proteina. Stočni grašak ne može u potpunosti da zameni soju, ali gajenjem ove kulture može da se nadomesti manjak proteina biljnog porekla dok ne stigne žetva soje. Sadržaj antinutritivnih materije u zrnu je praktično zanemarljiv tako da u ishrani stoke može da se koristi bez termičke obrade, za razliku od soje. Optimalni rok za setvu jarih stočnih graškova traje od poslednje dekade februara pa do sredine marta. Nema posebne zahteve prema zemljištu, a dobar rezultat daje i na parcelama sa nižim pH (oko 5), što je važno za neka brdska i slabija zemljišta. Jari graškovi za zrno gaje se kao čist usev, jer uglavnom novije sorte ne poležu, ali i u smeši, uglavnom, sa ovsem. Udeo graška u smeši trebalo bi da iznosi oko 85 procenata, a ostatak neki potporni usev kao nosač. To su uglavnom strnine, od kojih je najzastupljeniji ovas, ali i ječam (mada tritikale ima najčvršće stablo). U toj kombinaciji treba posejati oko 150 kg semena graška po hektaru. Poželjno je ovas ili neki drugi potporni usev posejati poprečno na pravac setve graška. Ovaj setveni sklop obezbeđuje 40 do 50 tona zelene mase po hektaru. U pogledu plodoređa najviše mu, kao predusev, odgovaraju strnine i okopavine, ali ne i ostale mahunarke. Grašak ne podnosi monokulturu pa se na istu parcelu seje tek posle 4 – 5 godina

Grašak je odličan predusev svim ratarskim kulturama, jer kao leguminoza ostavlja zemljištu značajnu količinu azota i organskih materija. Stočni grašak kao predusev utiče na povećanje prinosa kultura koje dolaze na istu parcelu i do 30 procenata. Jari graškovi imaju kratku vegetaciju od 80 do 90 dana, pa je u uslovima navodnjavanja ili kišovite godine moguće postrno posejati neku kulturu (rane hibride kukuruza, kukuruz šećerac...) i sa parcele dobiti dve žetve u jednoj godini. Grašak se žanje oko sredine juna, čak i pe žetve ječma, pa nema bojazni da će kombajni biti prezauzeti kombajniranjem ozimih i jarih strnina.

Osnovnu obradu zemljišta treba obaviti u jesen, a predsetvenu pripremu obaviti desetak do 15 dana pre setve i tada u zemljište uneti i 30 do 40 kg/ha azotnog đubriva. Ovaj azot je potreban u naredna 2-3 meseca, dok se na korenu ne formiraju kvržične bakterije koje kasnije vrše azotofiksaciju i biljku snabdevalu potrebnom količinom azota, tako da prihranjivanje praktično nije potrebno. U osnovnoj obradi u zemljište zaorati 70 do 80 kg/ha fosfora i 80 do 120 kg/ha kalijuma, ali je najbolje pre toga obaviti agrohemijsku analizu i đubriti na osnovu preporuke. Treba biti obazriv pri unosu azota, čiji višak često dovodi do velikog bujanja i poleganja useva, neujednačenog cvetanja, produžetka vegetacije i neujednačenog sazrevanja mahuna, pa je otežana žetva ove kulture. Graškovi se seju žitnim sejalicama na 12,5 cm pri čemu razmak biljaka u redu treba da bude veći, a moguća je i setva na 25 cm između redova, zatvaranjem svake druge lule na sejatici. Optimalna dubina setve je 3 do 5 cm. Kada je u pitanju proizvodnja zelene stočne hrane grašak treba kositi kada je u punom cvetu i kada počinje formiranje prvih mahuna. Tada se dobija najkvalitetnija biomasa i prinos suve materije od oko 5-6 t/ha.

Za silažu grašak se kosi u fazi mlečno-voštane zrelosti, pri sadržaju suve materije od oko 25 do 28 procenata. Zbog dugog cvetanja i nejednakog sazrevanja mahuna momenat žetve proteinskog graška nije lako odrediti, ali se rukovoditi time da gornje mahune ne pucaju, a donje da su fazi pune zrelosti. Prinos zrna proteinskih graškova je i do 7,5 t/ha, što ovu biljku čini veoma jeftinom proteinskom komponentom stočne hrane.

Izbor hibrida kukuruza za gazdinstvo

Do pre petnaestak godina na tržištu semena kukuruza u Srbiji dominirale su dve vodeće domaće selekcijske kuće. Međutim, situacija se značajno promenila i na ovom prostoru svoj deo kolača sada očekuje i veliki broj inostranih kompanija sa stotinama hibrida kukuruza različitih fao grupa zrenja i svojstava. I to je dobro, jer ratari imaju sada daleko veći izbor. U isto vreme postavlja se i pitanje koji je to hibrid ili hibridi koji će u potpunosti odgovarati potrebama jednog poljoprivrednog gazdinstva i čime proizvođači treba da se rukovode prilikom odabira baš tog pravog semena.

Pre svega, trebalo bi da se opredele za one hibride koji daju najbolje prinose u agroekološkim uslovima njihovog regiona, ali i da znaju pojedine osobine kao što su otpornost na bolesti, visina i čvrstina stabljike, brzina otpuštanje vlage iz zrna. Ratari treba da povedu i posebnu pažnju na to šta će biti usev posle ubiranja kukuruza i da li će biti dovoljno vremena da se parcela dobro pripremi za narednu setvu. Takođe, treba voditi računa i o tome da li će kukuruz biti korišćen za zrno ili za silažu, da li će rod biti prodat odmah po berbi-žetvi ili će biti upotrebljen na imanju za ishranu stoke. Prilikom izbora hibrida treba voditi računa o agroekološkim i zemljišnim uslovima podneblja na kome realizujemo proizvodnju pa samim tim i o grupi zrenja hibrida i potencijalu prinosa. Treba spometuni i finansijske mogućnosti proizvođača, jer ne mali broj hibrida za ostvarenje dobrog prinosa zahteva potpunu agrotehniku, koja i nije baš jeftina. Ukoliko proizvođač kukuruzom seje veću površinu preporuka je da se u tom slučaju izabere nekoliko hibrida različite dužine vegetacije. Setva samo jedne grupe zrenja u sve surovojim klimatskim uslovima može biti veoma rizična i manje finansijski uspešna pa čak i sa čistim gubitkom. Mada hibridi kukuruza kasnijih grupa zrenja prinosem prevazilaze ranije, srednje rani i srednje kasni hibridi (FAO 400 i 500) novijih generacija prinosem su se značajno približili kasnijim hibridima (FAO 600 i 700). U pojedinim proizvodnim godinama dešava se da kasni hibridi ne mogu da sazru na vreme što dovodi do povećane vlage u zrnu, a vlažnije zrno povećava troškove sušenja. U takvim uslovima nastaje opasnost od pojave bolesti klipa raznim mikotoksina, dolazi do pojave buđi i plesni i takva hrana može biti opasna po zdravlje životinja. U slučajevima zakasnelog sazrevanja i berbe-žetve kasni i obrada zemljišta i setva pšenice i ostalih ozim useva.

Treba spomenuti i to da pojedini hibridi imaju veliku reklamnu podršku u medijima pa je njihova popularnost često uzrok pogrešnih odluka pojedinih ratara prilikom odabira pravog semena za njihovo gazdinstvo. A cenu plaćaju manjim prinosom i ne retko finansijskim gubicima. Zbog toga poljoprivredne savetodavne i stručne službe i postavljaju demo oglede strnih žita, kukuruza ali i ostalih ratarskih i povrtarskih kultura i to su prava mesta da se ratari i povrtari na licu mesta uvere u proizvodne i ostale potencijale velikog broja sorata i hibrida u datim agroekološkim uslovima.

Značaj osnovnog đubrenja kukuruza

Bliži se setva kukuruza pa bi trebalo ukazati na neke loše navike koje su se u ratarenju zadržale do današnjih dana. Naime, radi se o tome da značajan broj proizvođača još uvek pravi grešku u agrotehnici proizvodnje kukuruza koja se odnosi, pre svega, na osnovno đubrenje ove kulture (ali isto to čine i kada su u pitanju i ostale prolećne gajene biljke). Radi se o tome da oni uopšte ne primenjuju osnovno NPK đubrivo u toku osnovne obrade zemljišta u jesen-zimu. Pojedini ovo pravdaju nedostatkom novca u tom trenutku, neki smatraju da su u zemljište uneli dovoljno hraniva zaoravanjem stajnjaka, a pojedini kažu da će to đubrivo da se „izgubi“ do proleća i da ga neće biti kada kukuruz klija, niče i raste. E upravo to je velika zabluda i greška. A zašto ...??

Stajnjak nije bogat osnovnim hranljivim elementima (azot, fosfor i kalijum). Dobro zgoreli goveđi stajnjak sadrži oko 0,5 procenata azota, 0,2 odsto fosfora i oko 0,5 procenata kalijuma. To znači da smo zaoravanjem 30 tona stajnjaka/ha u zemljište uneli oko 150 kg čistog azota, oko 60 kg fosfora i oko 150 kg kalijuma. Stajnjak postepeno oslobađa hranljive materije i njegova iskorišćenost po godinama je 50 odsto u prvoj godini, 30 procenata u drugoj i 20 odsto u trećoj. Njegova glavna uloga je u obogaćivanju zemljišta organskom materijom (humusom) i stvaranju povoljnijeg vodno-vazdušnog režima zemljišta. Zato je neophodno za dobar prinos zaorati i osnovno NPK đubrivo, jer se jedino na taj način ova hraniva mogu spustiti na 25-30 cm dubine gde će biti i najpotrebnija biljkama. Baš u toj zoni kod većine gajenih biljaka nalazi se glavna masa korenovog sistema, od 30 do 35 cm dubine. Azot nije problem, jer je mobilan i lako se kreće kroz zemljište u dubinu. Kada je zemljište dobro navlaženo azot za 30 dana može da se spusti i do 10 cm. Međutim, kalijum, a pre svega, fosfor nemaju tu osobinu. Oni se praktično ne spuštaju, mada postoji mogućnost da se na godišnjem nivou spuste do 2 cm, pod uslovom da je u pitanju lakši tip zemljišta da te godine padne 600 i više litara padavina po kvadratnom metru. I šta radi većina naših ratara....?? rasture pred setvu kukuruza NPK (najčešće 3x15), zatim pređu parcelu drljačom i smatraju da su „završili posao“, - đubrenje kukuruza. Kukuruz će ovaj azot svakako iskoristiti, ali fosfor i kalijum neće. Tek po ubiranju kukuruza i zaoravanja parcele fosfor u kalijum će doći na potrebnu dubinu (u zonu korena) i njih će zapravo iskoristi pšenica, ječam, ovas ili neki drugi ozimi usev. Oni realno nisu potrošili novac uzalud i bacili đubrivo u pravom smislu te reči, ali nisu na pravi način nađubрили kukuruz. Zato se, ne retko dešava, da je prinos kukuruza gotovo isti kao i prinos pšenice, a njegov potencijal je skoro dvostruko veći.

 DIPL. INŽ. Nedeljko Pipović

ISHRANA OVACA-OSNOVNI FAKTOR EKONOMIČNOSTI

Ekonomika ovčarske proizvodnje proizvodnje zavisi od niza faktora. U najvećoj meri zavisi od ishrane ovaca, kvaliteta hrane kao i od uslova u kojima se životinje odgajaju. **Pravilna ishrana** ovaca daje veliki doprinos ovčarstvu, utiče na nivo proizvodnje, ali i na smanjenje utroška hrane po jedinici proizvoda i konačno na veću produktivnost i održivost ovčarstva. Ishrana je jedno od centralnih pitanja u **ovčarstvu** i direktno je povezana sa ekonomikom proizvodnje. Način ishrane i držanja ima veliki uticaj na rast, razvoj i vitalnost, a takođe i na zravlje i produktivnost ovaca. U zavisnosti od prirodnih faktora na nekom području, postoje i različiti sistemi gajenja ovaca te proizvođačima u različitim prirodno-ekonomskim zonama ne možemo preporučiti isti sistem gajenja ovaca. Prilikom pravljenja režima držanja i ishrane treba imati na umu sve faktore koji utiču na organizam životinje (svetlost, temperatura, vlažnost vazduha, količina padavina, promena u pritisku i strujanje vazduha) i stepen njihovog uticaja prilagoditi životinjama putem pravilnog držanja. Ovo je jedan od najvažnijih činilaca uspeha u ovčarstvu a posebno kod intenzivnog sistema gajenja.

Za ishranu ovaca potrebno je obezbediti dovoljne količine svih hraniva, za sve kategorije i faze proizvodnje, uzimajući u obračun dužinu hranidbenog perioda i načina ishrane.

Osim hraniva mora se obezbediti dovoljna količina vode i ovcama ponuditi da je uzimaju po volji. Ukoliko takvi uslovi ne postoje onda treba vršiti napajanje i to 2 puta dnevno. Optimalna temperatura vode za ovce je 12-18°C, a ona mora biti i higijenski ispravna. **Ne zaboravimo da od dobrog načina ishrane ne zavisi samo sitost ovce već i uspeh ukupne proizvodnje tokom niza godina.** U narednoj tabeli, naveden je jedan obrok, koji je sastavljen od raspoloživih hraniva kod ovaca koje su usmerene na proizvodnju mesa:

Hranivo	Kategorija ovaca		
	Šilježad	Ovce	Ovnovi
Seno (kg)	1.7	2.0	1.0
Silaža (kg)	2.0	2.5	1.0
Slama (kg)	0.5	0.7	0.3
Kukuruz (kg)	0.2	0.2	–
Koncentrat kg	0.1	0.2	0.3

Dobrom ishranom vršimo prevenciju i održavamo jedinke permanentno u dobroj kondiciji.

Glavni preduslov za **ekonomičnu** proizvodnju je dobar zdravstveni status farme i dobro zdravstveno stanje svake jedinke. Nema govora o bilo kakvoj proizvodnji bez zdravih životinja i zdravog zapata. Ukoliko je ishrana ovaca siromašna vitaminima i mineralima koji su potrebni svakoj jedinki za normalno funkcionisanje, ili ukoliko unose malu količinu hrane na dnevnom nivou, mogu se javiti bolesti ovaca koje izazivaju teške posledice po zdravlje istih, a ponekad i njihovo uginuće. Ovo su tri najčešće bolesti koje uzrokuju loša ishrana.

- **Hipokalcemija** (nagle promene u ishrani, nehranjenje životinja duži vremenski period, loše izbalansirana ishrana pred kraj bremenitosti). Simptomi obuhvataju grčenje mišića i njihovo podrhtavanje, otežano hodanje i ubrzano disanje. Vremenom ovce ne mogu da stoje, naslonjene su na grudnu kost, a u krajnjim fazama dolazi do paralize i kome jediniki.

- **Acidoza** (prekomerno i naglo uzimanje zrna žitarica , repnih rezanaca i zelenog kukuruza. Izaziva velike gubitke ovaca jer uzrokuje uginuće grla)

Prevenција uključuje veću količinu kabastih hraniva i koncentrata u manjim količinama više puta. Izaziva velike gubitke ovaca jer uzrokuje uginuće grla.

- **Toksemija** (manjak glukoze u organizmu, stres uzrokovan naglom promenom ishrane, transportom ili strižom). Ako se grla ne leče bolest rezultira njihovom smrću.

Kada je u pitanju prevenција ove bolesti ovcama je neophodno obezbediti dovoljnu količinu ugljenih hidrata u obroku. Ishrana ovaca neizbalansiranim obrocima dovodi do različitih poremećaja u organizmu ovaca koji mogu imati nesagledive negativne posledice, kako po zdravlje i kondiciju grla, tako i po proizvodne rezultate celog stada (loš pripust, slaba plodnost, slaba mlečnost, avitalnu jagnjad, mali broj rođene jagnjadi, veći mortalitet jagnjadi, loši prirasti kod jagnjadi). **Sve ovo nanosi i ogromne ekonomske štete gazdinstvu.** Kao značajan pokazatelj rada farme služi cena koštanja koja se meri veličinom troškova po jedinici proizvoda (meso, mleko, vuna). Od veličine ovih troškova zavisi i uspeh u ovčarskom biznisu. U strukturi troškova hrana učestvuje sa oko 70 % i zato obrok koji je sastavljen za stado u najvećoj meri utiče na cenu proizvoda i visinu zarade.

Senažiranje lucerke

Priprema senaže i silaže od lucerke u našim krajevima u nešto manjoj meri je zastupljena od tradicionalnog spremanja sena.

Sušenjem sena dolazi do velikog gubitka proteina iz lucerke, čak i do 45 odsto najkvalitetnijih delova biljke. Lišće ostane na njivi i proizvođači na farmu uglavnom donesu čistu celulozu koja svakako ne utiče na povećanje proizvodnje mleka.

Prvi otkos lucerke je najvažniji i on čini oko 60% ukupnog prinosa.

Senaža je po svom sastavu i osobinama sličnija zelenoj masi u odnosu na seno, a postupak pripreme ne zavisi od vremenskih uslova. Senaža od lucerke ima svoje velike prednosti u odnosu na sušenje sena, pogotovo od prvog majskog otkosa kada su česte kiše i otežano sušenje sena, a gubici hranljivih materija veliki. Osim prvog, poželjno je da se i poslednji ili jesenji otkos lucerke silira, zato što je vreme u jesenjem periodu takođe nepovoljno za spremanje sena.

Senažiranjem ili siliranjem lucerke gubici se smanjuju i do tri puta i to predstavlja veoma dobar razlog za ovakav vid konzerviranja zelene krme. Pri proizvodnji senaže sa jednog hektara dobija se više krmiva nego kod pripreme sena. Dobija se za 30% više suve materije po jedinici površine, za 45% bolja je svarljivost proteina, odnosno u celini za 45% bolja je svarljivost suve materije nego što je slučaj kod sena od trava.

Postupak pripreme senaže veoma je jednostavan: košenje lucerke za senažu obavlja se kada procveta oko 10% biljaka i to u prvoj polovini dana. Potrebno je da pokošena masa dovoljno provene (55% vlage) . Nakon toga masu sakupiti, seckati na dužinu od oko 1,5cm, što pre dopremiti do objekta i dobro sabiti.

Potrebno je ravnomerno dodati neku ugljenohidratnu komponentu, najčešće kukuruznu prekrupu ili prekrupu ostalih žitarica (5-10%), može i 3-5 kg šećera/toni zelene mase ili dodati inokulante koji se kupuju na tržištu. Masu dobro pokriti plastičnom folijom i pritisnuti sa peskom, zemljom, starim gumama.

Sabijanje provenule mase za senažu vrši se gaženjem traktorima. Ukoliko se prave manji silo - objekti mora se obratiti pažnja na njegove dimenzije. Najmanja širina treba da je 3 metra da bi se omogućilo nesmetano gaženje traktorima po čitavoj površini. Punjenje objekta treba vršiti postepeno, u slojevima debljine 20 - 30 centimetara.

Tako pripremljena senaža može da se koristi nakon sedam nedelja.

Uvođenjem senaže u obrok povećava se mlečnost krava i do 2l litara po jednoj muži (4l dnevno – 1200l godišnje) a istovremeno se smanjuje cena koštanja proizvodnje mleka.

TOV JUNADI

U našim uslovima u tov se stavljaju grla telesne mase 170-200kg i on traje uglavnom do 500-600 kg.

Tov junadi se može podeliti u dve faze:

I faza - 170-300 kg telesne mase

II faza – 300-550(600kg)

Može se obavljati u staji, pašnjaku ili kombinovano.

Stajski način tova je uglavnom najviše zastupljen, gde kao osnovno kabasto hranivo treba da bude silaža-senaža i manje količine sena. Silaža se daje po volji a seno u količini od 2-3kg/dnevno/grlu. U početnoj fazi tova (do četvrtog meseca starosti) davati manje količine silaže i kvalitetno livadsko i lucerkino seno uz veće učešće koncentrovane hrane. Nakon toga postepeno povećavati količinu silaže.

Uz kabasta hraniva daje se oko 2 kg koncentrata i 100-150 g mineralne smese dnevno, a po potrebi i vitaminski dodatak (vitamini A i D). Ako životinja dnevno ne konzumira dovoljnu količinu silaže treba povećati količinu koncentrata da bi se postigao dnevni prirast 1200-1400gr. Konzumiranje silaže je dovoljno ako životinje dnevno pojedu, od početka do kraja tova, 4-8 kg SM iz silaže. U protivnom povećanje koncentrata je nužno, kao i unošenje većih količina sena u obrok. Tov junadi **na pašnjaku** obavlja se ispašom i koncentratom. Od kvaliteta pašnjaka zavisi i potreba u količini i kvalitetu koncentrata.

Ako je paša kvalitetna i konzumiranje dovoljno, koncentrat može biti samo smesa žitarica (2 kg/grlu/dnevno). Trebalo bi da se od 300 - 550-600 kg telesne mase ostvari prosečan prirast od oko 1100-1200 g/dan. Osim koncentrata treba davati i mineralnu smesu. **Ako uslovi dozvoljavaju, najisplativiji je kombinovani tov junadi.** Telad telesne težine 170-200kg staviti u tov u jesen jedne godine, toviti ih u staji tokom zime a tokom nastupajuće pašne sezone toviti ih na pašnjacima (životinje se moraju pripremiti za pašu: 8-14 dana pre izгона hrane se obilnije proteinom, da bi se buražna mikroflora pripremila i razvijala). Nakon pašne sezone, u kojoj se junad ne prihranjuju obilnije, ponovo ulaze u staju i budu dotovljena do odgovarajuće težine.

DIPL. INŽ. Živorad Jovanović

Poleganje rasada i kako ga sprečiti

Proizvodnja povrća počinje sa proizvodnjom rasada koji je i najkritičniji deo i od čega najviše zavisi uspešnost proizvodnje. Jedan od najvećih problema je poleganje odnosno "topljenje rasada". Propadanje rasada može da se javi od klijanja do rasađivanja. Najosetljivije su mlade biljke paprike, paradajza i krastavca.

Prouzrokovaci poleganja rasada su gljive iz roda *Pythium spp.*, ali kao prouzrokovaci poleganja mogu se javiti i *Rhizoctonia spp.*, *Alternaria spp.*, *Fusarium sp.*, i dr. Ove gljivice su stalno prisutne u zemljištu i proizvođač mora da spreči njihov kontakt sa biljkom. Ako dođe do inficiranja, na prizemnom delu stabla i u zoni korenovog vrata, se prvo jave vodenaste pege. Pege se uvećavaju, tkivo unutar pega nekrotira, a stablo ostaje tanko, uvija se i poleže. Beličasta prevlaka (micelija) sa polegnutih biljaka vrlo brzo širi zarazu u vidu koncentričnih krugova. Propadanjem biljaka stvaraju se gola mesta, bez i jedne biljke. I samo za nekoliko dana, ako se ne reaguje, može da propadne ceo rasadnik.

Gljivice prezimljavaju u zemljištu u obliku oospora i u nesterilisanom supstratu one su, u većoj ili manjoj meri, uvek prisutne. Odgovara im vlaga, zbijeno zemljište, slabo provetranje, gust usev, optimalna temperatura (15 - 25 ° C). Uz tekuću vodu, prilikom zalivanja, zoospore ovog patogena se lako šire.

Da nebi došlo do problema i gubitaka u proizvodnji potrebno je primeniti niz mera. Sadni materijal (seme) mora biti deklarisan. Supstrat za proizvodnju rasada treba da odgovara nameni i sterilan na fitopatogene gljivice i da zadržava optimalan režim vode i vazduha. Ako supstrat sami pripremamo on se mora dezinfikovati, mehanički, pregrejanom vodenom parom ili hemijski. Temperatura i dužina izlaganja zagrevanja supstrata mora da bude adekvatna kako ne bi došlo do uništenja i korisnih mikroorganizama. Sterilisani supstrat je spreman za upotrebu tek nekoliko nedelja po sterilizaciji.

Sav alat i upotrebljeni materijal (kontejneri, gajbice, stolovi) moraju biti dezinfikovani. A to se može uraditi rastvorom varikine (Na-hipohlorit) ili 70 % rastvor alkohola. Za ruke je obavezno korišćenje rukavica.

U toku klijanja, nicanja i rasta, rasad treba: zalivati, prihranjivati, održavati optimalnu temperaturu, provetravati i zalivati ili prskati rastvorom fungicida (ili biopreparta) protiv fitopatogenih gljivica. Prihranjivati tek kada biljke iscrpe svu hranu iz supstrata i izbegavati preterano đubrenje azotom.

U zaštićenom prostoru (rasadnik, topla leja) mikroklimatski uslovi su veoma povoljni za razvoj bolesti, usled velike vlage i slabog provetranja. I najbitnije je postići balans između zalivanja, optimalne temperature i provetranja. Zalivati samo kada već dođe do zasušivanja supstrata i onda ostaviti da se provetri. U suprotnom, zbog prevelike vlage, koren će biti plitko formiran, što slabi mlade biljke. Po zalivanju potrebno je vreme da se biljke prosuše i tek onda zatvoriti rasadnik.

Svetlo je izvor energije i potrebno je da bude određenog intenziteta sa 12 - 14 časova trajanja. Vreme gajenja rasada je period januar - mart, kada je dan znatno kraći, pa je potrebno obezbediti dodatno osvetljenje. Biljke koje nemaju dovoljno svetlosti osetljivije su na infekciju i poleganje.

Za sigurnu proizvodnju rasada obavezna je hemijska zaštita, odnosno zalivanje suspenzijom fungicida. Zaliva se po nicanju, posle 20-ak dana i pre rasađivanja. Ako dođe do pojave "topljenja rasada" u toku nege, onda pokupiti propale biljke i dezinfikovati prazna mesta, zalivanjem suspenzijom fungicida. Kada se koristi nedeklarisani supstrat (znači nedezinfikovani) onda tretirati odmah posle setve.

Za zalivanje rasada primenjuju se fungicidi: akt.m. propamokarb-hidrohlorid (Previcur, Balb, Rival 607 SL, Proplant 722 SL, u konc. 0,2%) primenom neposredno posle nicanja, pre pikiranja i pre rasađivanja, akt.m. propamokarb- hidrohlorid + fosetil aluminijum (Previcur energy, u količini od 3-6 ml/2 L vode/m²). Još se mogu primeniti fungicidi na bazi: fosetil aluminijuma, strobilurina i preparati na bazi bakterija i gljivica.

***Alternaria solani* - prouzrokovača crne pegavosti**

Gljive roda *Alternaria* su patogeni na mrkvi, kupusnjačama, a *Alternaria solani* na krompiru i paradajzu. Mnoge vrste su saprofiti i učestvuju u razgradnji organski materija u zemljištu. Na paradajzu pravi najveće štete jer strada plod. Može da se javi u rasadu ali to nije česta pojava. U kasnim fazama napada list, plod i stablo.

Gljivica prezimljava u biljnim ostacima u zemljištu, u obliku spora ili micelije, a kod krompiru i u krtolama. U proleće spore se oslobađaju i nošene biljnim kapima, vetrom i insektima padaju na list. Na listu konidije klijaju u infekcione hife, prodiru kroz prirodne otvore, kutikulu ili povređena mesta i prvi simptomi se javljaju na donjim listovima. Tokom vegetacije zaraza se širi na gornje delove biljke.

Simptomi zaraze su u obliku pega, kružnog oblika između nerava ili uglaste ako su oivičene nervima i oko njih se javlja hloroza. Pege se šire, spajaju i lišće se suši, ali ne opada sa stabla. Pege na plodu su crne boje i ulegnute, a unutar ploda, okolno tkivo oko pega truli. U okviru pega su sporonosni organi gljive (konidije). Ovaj patogen se javlja u toplijem i sušnijem delu vegetacije, pa su zato simptom vidljivi sredinom leta. Na stablu su ovalnog oblika i prstenasto zahvataju celo stablo. Krtole krompira se inficiraju prilikom vađenja i simptomi su u vidu udubljenih okruglih pega. I velika je razlika u osetljivosti raznih sorata krompira.

Pojavi Alternarie pogoduju visoke letnje dnevne i niske noćne temperature, kao kišni periodi i oštećenja na biljci. Optimalna temperatura za razvoj patogena je 25-27 ° C.

Mere suzbijanja: Za uspešnu zaštitu od Alternarije potreban je integralni pristup: Uništavanje žetvenih ostataka, plodored (najmanje 3 godine), deznifikovan sepstran, deklarirano seme, agrotehnika (pravilna prihrana i zalivanje), higijena nege i hemijska zaštita. Treba često pregledati zasad (a najmanje jedno mnedeljno). Kod paradajza uklanjati listove donjih slojeva. Izbegavati česta navodnjavanja kako bi se izbeglo prekomerno vlaženje lista i stabla.

Hemijska zaštita od Alternarie je istovremeno kada i od plamenjače (mada se javlja nešto ranije od plamenjače), a i mnogi fungicidi deluju na oba patogena. Najefikasnije je da se uvek tetira preventivno i to od formiranih prvih plodova pa svakih 10 -15 dana.

Za hemijsko suzbijanje primenjuju se sledeći fungicidi: akt.m. mankozeb (Mankogal 80, Dithane DG neo tec, u konličini 2 - 2,5 kg/ha), mankozeb+metalaksil (Ridomil Gold MZ 68 WG, Alijansa, u kol. 2,5 kg/ha), mankozeb + cimoksanil (Curzate M WG, Profilux, u kol. 3 kg/ha), mankozeb+dimetomorf (Acrobat MZ-WG u kol. 2,5 kg/ha), boskalid+piraklostrobin (Signum u kol. ,025 kg/ha), famoksadon+cimoksanil (Equation pro WG, u kol0,4 kg/ha), propamokarb-hidrohlorid+hlorotalonil (Fuzija u kol. 2,5 L/ha), propineb (**Antracol WP-70, u kol. 1,5 kg/ha**), **difenokonazol (Sekvenca, Sigura, u kol. 0,5 L/ha)**, **bakar hidroksid (Funguran OH, Everest, u kol. 0,5 kg/l/ha)**.

Višnjin svrdlaš – *Rhynchites auratus*

Višnjin surlaš (svrdlaš) je veoma štetan insekt u zasadima višnje, gde oštećuje plod. Napada i šljivu, glog, a može se primetiti i na jabuci i krušci ali sa znatno manjim štetama. Štetu prave odrasle jedinke i larve. Rasprostranjen je svuda u svetu kao štetočina višnje.

Odrastao insekt je ljubičasto-bakarne boje i presijava se na svetlu. Na vrhu glave ima rilicu u obliku slonove surle, zatupaste na vrhu i sa dve antene. Kod mužjaka na prednjim grudima ima dva šiljata izraštaja, prema napred okrenuti. Imago (odrasli insekt) je veličine 6 - 7,5 mm (sa rilicom 9 mm). Larve su veličine do 10 mm, žućkasto bele sa smeđom glavom. Jaja su veoma sitna i teško ih je uočiti.

Prezimljava u stadijumu larve u zemljištu na dubini od 10-ak cm. U proleće, početkom aprila, imago izlazi i hrani se cvetnim i lisnim pupoljcima. Oštećeni cvetni pupoljci se ne otvaraju, suše se i opadaju. Po ishrani sledi kopulacija i polaganje jaja u periodu maj - početak juna (što zavisi od klimatskih uslova). Ženka rilicom buši mlade plodove i ubaci nekoliko jaja. Mesto uboda je jasno vidljivo jer je prekriveno izgrizinama. I praktično takvi plodovi su tržišno neupotrebljivi. Larva se pili za 2 nedelje, hrani se tkivom ploda , a onda ubušuje u košticu i tu završava razvoj. Odrasla larva napušta plod i odlazi u zemlju gde formira komorice u kojima prezimljava.

Ima jednu generaciju godišnje, a pošto jedan deo larvi produžava razvoj naredne godine onda ima i dvogodišnju generaciju.

Za suzbijanje, primenjuju se preventivne i hemijske mere borbe. Kasno jesenjim oranjem insekti se izbacuju na površinu i time se znatno redukuje populacija ove štetočine.

Prve vidljive štete od višnjinog surlaša nastaju na pupoljcima, po izlasku insekta iz zemlje, negde početkom aprila. Kada krene sa ishranom potrebno je da pupoljci budu prekriveni insekticidom. To se postiže rano prolećnim tretiranjem kada se uz bakarna sredstva primenjuju i insekticidi: akt.m. mineralno ulje (Galmin, Nitropol S, u koncentraciji 1 %) i neki piretroid (Grom, Cipkord u konc. 0,03%). Ova zaštita je veoma bitna jer smanjuje populaciju rilaša ispod praga štetnosti. Tako da nema opasnosti u fazi cvetanja kada se insekticidi ne smeju primenjivati.

Uglavnom, sve preporuke navode da se surlaš suzbija u fazi precvetavanja, kada je i poslednje tretiranje protiv monilije. Po preporukama, tada su dozvoljeni insekticidi jer više nema pčela u zasadu. Za suzbijanje surlaša i drugih štetočina u fazi precvetavanja preporučuju se insekticidi: akt.m. lambda-cihalotrin (Grom, u konc. 0,03%), gama cihalotrin (Vantex u konc. 0,005%), deltametrin (Polux, u konc. 0,05%), cipermetrin (Cipkord, Cythrin 250 EC, u konc. 0,03 %). Insekticidi organofosfati se više ne smeju primenjivati u zaštiti višnje.

Ali, u praksi to često nije tačno i do mnogih trovanja pčela dolazi baš kod tretiranja u precvetavanju, i to iz nekoliko razloga. Prvo, može doći do greške kod određivanja pravog momenta u precvetavanju (kasno otvoreni cvetovi). I drugo, a što je najčešći slučaj, u mnogim voćnjacima koji su zatravljeni, prisutni su korovi u cvetu (maslačak) na kojima ima pčela. Tako da kod upotrebe insekticida u fazi precvetavanja treba biti oprezan. Vizuelno pregledati zasade i ako postoji potreba i uslovi u zasadu dozvoljavaju, onda tretirati. Ako je kvalitetno obavljena ranoprolećna zaštita (sa insekticidima), onda je brojnost surlaša vrlo mala i bolje je izbeći upotrebu insekticida u precvetavanju. Za 10 - 15 dana kasnije tretirati protiv štetočina, zajedno sa primenom fungicida za suzbijanje prouzrokovala pegavosti lista i drugih bolesti.

 DIPL. INŽ. Dragan Kolčić

Sezonski radnici u poljoprivredi

Poslovi koji se obavljaju samo u određeno vreme tokom godine (u sezoni) nazivaju se sezonski poslovi. Neki od tih poslova mogu biti: priprema zemljišta, sadnja, setva, žetva, zaštita bilja, upravljanje poljoprivrednim mašinama (traktor, kombajn i sl), orezivanje, presađivanje i proređivanje, šišanje ovaca, ispaša, nega stoke i drugi poslovi u stočarstvu, branje jagodastog voća, branje jabučastog voća, branje koštičavog voća, branje jezgrastog voća, branje i vađenje povrtarskih kultura, hortikultura, sakupljanje divljih plodova, seča stabala, uništavanje štetočina, čišćenje, ljuštenje, sortiranje, pakovanje, skladištenje, branje duvana, kao i drugi poslovi.

Zakon o pojednostavljenom radnom angažovanju na sezonskim poslovima u određenim delatnostima („Službeni glasnik RS”, broj 50/18) počeo je da se primenjuje u januaru 2019. godine.

Zakonom se uređuje pojednostavljen način radnog angažovanja, plaćanja poreza i doprinosa za rad za lica na poslovima koji su sezonskog karaktera u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Sezonskim radnicima je omogućeno da za svoj rad dobiju sva prava koja iz ove vrste angažovanja proizilaze. Poslodavcima je olakšano angažovanje radnika na sezonskim poslovima,

Delatnosti u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva koje mogu angažovati radnike definisane su u Uredbi o klasifikaciji delatnosti, gde spadaju sledeće delatnosti: gajenje jednogodišnjih i dvogodišnjih biljaka

gajenje višegodišnjih biljaka

gajenje sadnog materijala

uzgoj životinja

mešovita poljoprivredna proizvodnja

uslužne delatnosti u poljoprivredi i delatnosti posle žetve

gajenje šuma i ostale šumarske delatnosti

seča drveća

sakupljanje šumskih plodova.

Sezonski radnici su lica koja na poljoprivrednim gazdinstvima obavljaju sezonske poslove a za to primaju novčanu naknadu.

Nosilac ili član porodičnog poljoprivrednog gazdinstva, koji se bavi poljoprivrednom proizvodnjom (tako zvani poslodavac poljoprivrednik) može da bez naknade angažuje komšije, prijatelje ili rođake da mu pomognu oko sezonskih poslova u poljoprivredi, ali se to ne smatra sezonskim radom.

Zaposlena lica mogu da budu angažovanje na sezonskim poslovima a to se smatra radom van radnog odnosa, pod propisanim uslovima, u skladu sa Zakonom o radu.

Treba znati da I penzioner, studenti mogu biti sezonski radnici, kao i maloletna lica ne mlađa od 15 godina. Poslodavac može angažovati i lica mlađa od 18 godina života, ali ne mlađa od 15 godina života (potrebna je pismena saglasnost roditelja, usvojitelja ili staraoca, kao i uz lekarski pregled I potvrda nadležnog doma zdravlja kojim se utvrđuje da je maloletnik sposoban za obavljanje poslova i da isti nisu štetni za njegovo zdravlje, kao i da takav rad ne ugrožava njihovo obrazovanje, kao što je na primer rad leti za vreme školskog raspusta.

Fizičko lice koje koristi novčanu socijalnu pomoć istovremeno može dabude angažovano kao sezonski radnik, naknada koju prima kao socijalnu pomoć neće izgubiti .

Poslodavac koji zapošljava sezonske radnike može biti:

Preduzetnik ili pravno lice koje obavlja delatnost u sektoru poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, i registrovano je u Agenciji za privredne registre (APR),

Fizičko lice, odnosno nosilac ili član porodičnog poljoprivrednog gazdinstva koji se bavi poljoprivrednom proizvodnjom, bez obzira na to da li je upisan u Registar poljoprivrednih gazdinstava

Nosilac ili član porodičnog poljoprivrednog gazdinstva mogu, ali ne moraju biti upisani u Registar poljoprivrednih gazdinstava (RPG) da bi ostvario pravo da angažuje sezonske radnike. Potrebno je znati da više članova poljoprivrednog gazdinstva mogu da angažuju zasebno sezonske radnike na istom poljoprivrednom gazdinstvu (registruju se na portalu preko jmb).

Mesečna evidencija (prijava-odjava) sezonskih radnika, poslodavac vrši preko portala www.sezonskiradnici.gov.rs. Obaveza poslodavaca je da sezonskog radnika prijavi najkasnije prvog dana angažovanja u kalendarskom mesecu, pre stupanja na rad. Prijavu mora da obavi u dve smene:

do 10 časova ujutru (prijava i odjava)

do 15 časova, (za popodnevenu smenu rad je započet od 13 sati).

Po izvršenoj prijavi radnika, podaci o radniku koji su na portalu automatski se prosleđuju Centralnom registru za obavezno socijalno osiguranje (CROSO).

Ovaj posao je na dnevnom nivou. Na taj način radnici su prijavljeni I ostvaruju prava na zdravstveno osiguranje (u slučaju neke povrede), penzijsko I invalidsko osiguranje za svaki dan radnog angažovanja.

KONTAKTIRAJTE
SVOG SAVETODAVCA
I OBJAVITE PONUDU
VAŠIH PROIZVODA!

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

- Poštovani Poljoprivredni Proizvođači ,
- Posetite internet stranicu www.agroponuda.com a ukoliko Vi želite da ponudite svoj proizvod na prodaju obratite se nama .
- Poljoprivredna Stručna i Savetodavna Služba „POLJOSERVIS“ d.o.o. Knjaževac sa sedištem u ulici Knjaza Miloša br. 75 , 19350 Knjaževac ili tel.019/730-888,
- e-mail : poljoservis@yahoo.com.

Savetodavci Poljoservis-a su ovom kvartalu objavili ukupno 58 agroponude ,
od kojih su objavljene po sledećim oblastima :

Oblast poljoprivredne proizvodnje	Broj ponuda
Povrtarstvo	7
Ratarstvo	3
Voćarstvo	12
Stočarstvo	38
UKUPNO	58

**Cene voća i povrća - kvantafške pijace u Srbiji
za period 15.- 21.03.2021. godine**

Jedinica mere cene/kg	Centralna Srbija					Vojvodina	
	Besegrad	Kraljevo	Novi Sad	Leskovac	Subotica	Novi Sad	Subotica
Banana (Banana)	120	120	120	120	100	100	90
Grejfrut (Grapefruit)	110	100	100	90	140		
Jabuka-Akademi (Apple-Akademi)	55			45	55		
Jabuka (Deljica Zelena) (Apple Golden Delicious)	55				65		
Jabuka (Green Smith) (Apple Greeny Small)	50			40			
Jabuka-ostale (Apple-other)	70	50	50	45		50	40
Jagoda (Strawberry)	440		360	180			
Kava (Kava)	200	180	180	130			200
Kruška (Pear)	130	150	150	130	100	110	100
Limon (Lemon)	115	100	140	140	80	150	
Mandarina (Tangerine)	120	120	120	115		150	100
Naš (Kamagranak)	180		180	150			150
Orah (Walnut)	750				600	750	600
Pomaranča (Orange)	105	70	65	65	80	100	80
Jedinica mere cene/kg	Centralna Srbija					Vojvodina	
	Besegrad	Kraljevo	Novi Sad	Leskovac	Subotica	Novi Sad	Subotica
Pavlovi (Pavlovi)	170			120	150		
Čekić (beet)	35		40	30	35	40	30
Kartof (Cauliflower)	100		130	100	130		180
Krompir-ružičasti (Cucumber-the salad)	130	120	100	120		250	
Krompir (Potato)	25	20	30	15	35		30
Kupus (Cabbage)	25	30	40	30	35		
Luk beli (Garlic)	500		450	500	250	300	400
Luk crni (Onion)	30	40	30	30	30	50	50
Peperika-buburu (Pepper-Duburo)	250					300	
Peperika-bela (Pepper-bela)	280		250		280		
Peperika-ostale (Pepper-other)	230	250					
Paradajz (Tomato)	115	140	140	120	130	150	
Peper (beli) (Pepper-white)	280	250			180	250	280
Paljadžan (Cajulian)	160						
Poriluk (Leek)	100		110	80	80	150	
Španać (Spinach)	100						200
Šturo (Zucchini)	130	140	140	120		200	
Zelena salata (Lettuce)	25		20	10	30		40
Šargarepa (Carrot)	35	40	40	30	30	30	50

Cene voća - zelene pfiace u Srbiji za period 15. - 21.03.2021. godine

Jedinka, mere, obli/Ag	CENTRALNA SRBIJA													VOJVODINA										
	Beograd Kukur	Beograd Skadarlija	Čolak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	NR	Piroć	Požarevac	Šabac	Vranje	Zajčar	Leskovac	Subot	Užice	Nikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Matevica	Sabotica	Zrenjanin		
Banana (Banana)	150	140	120	130	140	140	126	140	140	140	125	120	150	120	110	120	140	130	120	140	140	80	120	
Groplut (Grapelut)	150	140		150	150	150	120	100								140	140	150		160	160		160	
Jabuka-Ajdarica (Apple- Idaric)	80	80	80	80	80	50	70	110	40	70	70	80	70	80	70	80	50	50	80	60	60	60	60	
Jabuka-Dejles zlati (Apple-Golden Zlati)	100	80	80	80	80	50	70	110	50	80	80					80	80		80	60	60		70	
Jabuka-Greni Smith (Apple- Greny Smith)	100	80	80	80	80	50	70	110	70	70	70					70	80	80	60	60			80	
Jabuka-ostale (Apple-other)	100	80	80	80	80	50	80	50	50	70	50	70	80	80		80	80	80	60	60			40	
Jagodica (Strawberry)	700	500											200			500								
K v (Kivi)	300	280	180		250		220	140	160			150				160	250	200					180	190
Krusica (Pear)	150			100	250	200	130	120	160							150	250	170					200	150
Limon (Lemon)	150	140	180	120	130	180	130	120	210	180	180	120	140	140	90	130	140	170	150				160	150
Mandarina (Tangerine)	200	150		100	150	150	140	140	150	120	120	130	130	130		130	150		130	150			150	100
Nar (Pomegranate)	250	220	160				220						100			220							100	
Oran (Mandarin)	900	800	700	750	800	1500	700	700	800	800	800	800	800	850	900	1000	1000	1000	900	1000	900	1000	900	1000
Pomerandža (Orange)	150	130	100	80	150	50	130	150	120	100	100	120	100	120	110	140	130	120	110	130	100	100	60	60

Cene povrća - zelene pijace u Srbiji za period 15. - 21.03.2021. godine

Jedinična mere kg/kg	CRNA GORA														MONTENEGRO									
	Beograd Kalemegdan	Beograd Starija	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Lunina	NIŠ	Plat	Podgorica	Štjeterica	Tranja	Zajčar	Leskovac	Šabac	Iliza	Kitinda	Mori Sad	Pančevo	Sember	SMITOVICA	Subotica	Zrenjanin		
Brokoli (Broccoli)	300	290	300		260	260	290		200				200			200	250	250	250	250				
Cvekla (Beet)	150	80	80	50	50	80	80	50	80	80	50	80	80	50	70	50	80	80	50	80	40	50		
Karfiol (Cauliflower)	250	250	250		250	250	180	190								180	200	200	150	200	180			180
Krompir (Potato)	60	80	80	30	40	40	80	40	50	45	50	50	40	50		40	50	50	50	50	50	50	50	50
Kupus (Cabbage)	70	60	30	30	50	60	50	50	70	40	50	80	80	40		40	50	30	40	30	40	40	60	60
Luk bel (Garlic)	700	700	500	600	600	600	600	400	600	400	600	500	600	270	600	400	600	600	600	600	600	400	400	400
Luk crni (Onion)	120	80	70	90	80	80	90	90	60	60	90	90	60	60	60	40	90	60	60	60	60	60	60	60
Patlić (Eggplant)	250	300			300											350	300	300						
Paradajz (Tomato)	300	300	280		300	250										300								
Paprika (Pepper)	300	300	300		300																			
Paprika (Pepper)	200	300	180		180	180	200	210	180	130	130	180	180			200								
Pasulj bel (Beans white)	400	350	250	230	300	300	300	300	300	200	250	250		200	300	250	300	300	300	300	200	200	300	300
Pasulj crni (Beans black)	300	250														250								
Pasulj crni (Beans black)	150	150	150	160	160	160	130	120	100	100	100	150	150	100	150	150					100	100	150	150
Špinat (Spinach)	200	200	150		180	180	130	120	130	150	160	160	160			250					200	200	200	150
Šunka (Zucchini)	200	200	250		200	200	200	200					200	100		200					50			
Zelena salata (Lettuce)	50	50	30	30	30	40	30	50	40	50	40	25	40	40		50	50	50	40	30	50	50	40	40
Šargarepa (Carrot)	100	80	60	90	60	60	70	50	60	60	60	60	60	50	60	60	60	60	60	60	60	60	60	40

Cene žive stoke - stočne pijače u Srbiji za period 15. - 21.03.2021. godine

Jedinka mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija														Vojvodina									
			Beograd	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	NIS	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zajčar	Leskovac	Šabac	Užice	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin			
Elkovi	>500kg	SM																							200	
Dvostke	sve težine	sve rase	200	150																						
Jagnjad	sve težine	sve rase	250	250																						260
Jarad	sve težine	sve rase	150																							250
Junad	350-480kg	sve rase																								170
Junad	>480kg	sve rase																								220
Koze	sve težine	sve rase	120																							250
Krave za klarje	sve težine	HF																								140
Krave za klarje	sve težine	SM																								150
Krmače za klarje	>130kg	sve rase	150	130																						120
Ovece	sve težine	sve rase	120	120																						120
Prasad	15-25kg	sve rase	200	220	210																					220
Prasad	<=15kg	sve rase	220	240																						230
Telad	90-160kg	HF																								360
Telad	90-160kg	SM																								360
Tovljenid	90-120kg	sve rase	150	150																						150
Tovljenid	>120kg	sve rase	140	140																						140
Šibežad	sve težine	sve rase																								210

Cene žitarica / stočne hrane u Srbiji za period 15. – 21.03.2021. godine

Proizvod	Jed.Mer	Mesto prodaje	Centralna Srbija														Vojvodina							
			Geograd Obrenovac	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	NIS	Priz	Požarevac	Šabac	Užice	Beograd	Novi Sad	Pančevo	Sumbrar	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin					
Kukuruz (ekstruiran, prinočno sušen)	đlak 50kg	Geodnetvo																						
Lucerka (semo u balama)	bola 12-25kg	Geodnetvo																						
Pšenica	đlak 50kg	Geodnetvo																						
Štočni ječam	đlak 50kg	Geodnetvo																						
Kukuruz (ekstruiran, prinočno sušen)	đlak 50kg	Halprodolaja																						
Lucerka brašno (min. 15% proteina)	đlak 25kg	Halprodolaja																						
Pšenica	đlak 50kg	Halprodolaja																						
Sojina soćina (44% proteina)	đlak 33kg	Halprodolaja	70	73	85	90	75	91	82															
Štočno brašno	đlak 33kg	Halprodolaja																						
Suncokretova soćina (33% proteina)	đlak 33kg	Halprodolaja																						
Kukuruz (ekstruiran, prinočno sušen)	đlak 50kg	Pijara	46	26	45	50	38	54	42															
Kukuruz (ekstruiran, veštački sušen)	đlak 50kg	Pijara	24			24	22	25	20	28														
Lucerka (semo u balama)	bola 12-25kg	Pijara																						
Pšenica	đlak 50kg	Pijara	24	28		28	25	25	26	29														
Štočni ječam	đlak 50kg	Pijara	24	28		28	24																	
Štočno brašno	đlak 33kg	Pijara	19			20		20		20														
Kukuruz (ekstruiran, prinočno sušen)	đlak 50kg	Silos																						
Kukuruz (ekstruiran, prinočno sušen)	ritfu	Silos																						
Pšenica	đlak 50kg	Silos																						
Pšenica	ritfu	Silos																						
Sojino zmo	đlak 50kg	Silos																						
Štočni ječam	ritfu	Silos																						

Mere agrarne politike

www.minpolj.gov.rs

JAVNI POZIVI

Javni poziv za podnošenje zahteva za odobravanje podsticaja za investicije u fizičku imovinu poljoprivrednog gazdinstva za elektrifikaciju polja u 2021.godini

UREDBE

Uredba o utvrđivanju Srednjoročnog programa razvoja savetodavnih poslova u poljoprivredi za period od 2021. do 2025. godine 23.03.2021.

UREDBA O UTVRĐIVANJU GODIŠNJEG PROGRAMA MERA ZA SPROVOĐENJE ODGAJIVAČKOG PROGRAMA ZA 2021. GODINU 22.03.2021.

UREDBA O UTVRĐIVANJU GODIŠNJEG PROGRAMA KORIŠĆENJA SREDSTAVA ZA ODRŽIVI RAZVOJ I UNAPREĐENJE ŠUMARSTVA U 2021. GODINI 22.03.2021.

Uredba o izmenama Uredbe o raspodeli podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju u 2021. godini 22.02.2021.

Uredba o raspodeli podsticaja u poljoprivredi i ruralnom razvoju u 2021. godini 11.01.2021.

PRAVILNICI

Pravilnik o izmeni i dopuni pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava na podsticaje u stočarstvu za kvalitetna priplodna grla 22.03.2021

Pravilnik o izmeni Pravilnika o kontroli i sertifikaciji u organskoj proizvodnji i metodama organske proizvodnje 22.03.2021.

Pravilnik o izmeni Pravilnika o načinu ostvarivanja prava na osnovne podsticaje u biljnoj proizvodnji i obrascu zahteva za ostvarivanje tih podsticaja 01.03.2021.

Pravilnik o izmenama i dopunama Pravilnika o podsticajima za sprovođenje aktivnosti u cilju podizanja konkurentnosti kroz sertifikaciju sistema kvaliteta hrane, organskih proizvoda i proizvoda sa oznakom geografskog porekla 01.03.2021.

Pravilnik o izmeni Pravilnika o podsticajima za očuvanje životinjskih genetičkih resursa 01.03.2021

SPISAK OVLAŠĆENIH KONTROLNIH ORGANIZACIJA ZA OBAVLJANJE POSLOVA KONTROLE I SERTIFIKACIJE U ORGANSKOJ PROIZVODNJI ZA 2021. GODINU 18.02.2021

Pravilnik o izmeni i dopunama Pravilnika o uslovima, načinu i obrascu zahteva za ostvarivanje prava na premiju za mleko 04.01.2021.